Ч. 227 (11.518). Львів, субота 12. жовтня 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло“, Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Англьо-американське зближування.

Львів, 11. жовтня 1929.

Центром уваги у світовій політиці стала тепер візита голови англійського уряду Мекдональда у столиці Злучених Держав Америки Вашінґтоні. Не так давно був час, коли світ приглядався з напруженою цікавістю ростучим англьо-американським антаґонізмам і з поспіхом коментував кожне слово американських державних достойників, дошукуючись у ньому з правила протианґлійського посмаку. Були ми вже й свідками навіть таких кроків відповідальних американських політиків і дипльоматів, що з них можна було вносити про намір американського упередження до Анґлії, про велику американську ненависть до британської імперії та про підготовку до неминучого конфлікту обох потуг. Кельоґ, вертаючись з Парижа по підписанні пакту свого імени, остентаційно поминув Льондон, та зложив візиту ірляндському урядові. Скільки тоді було з тієї нагоди шуму і галасу, скільки міркувань на сторінках найвпливовішої світової преси про анґльо-американське суперництво саме у момент, коли паризьким пактом Кельоґа виклинalось війну, як засіб полагоджування міжнародніх конфліктів. Ця демонстрація Кельоґа давала тоді численним політикам нагоду твердити про облудність усіх т. зв. пацифістичних міжнародніх пактів, бо й як можна було погодити немирний вчинок Кельоґа з його противоєнним пактом?

Але все те скоро минуло. Тепер у Вашінґтоні роблять голові анґлійського уряду величезні прийняття, віддають йому невидані на землі Вашінґтона почести. В чім-же діло? Невже всі причини анґльо-американського суперництва так скоро і так нагло щезли? Невже це прийняття є для Анґлії свого роду американською сатисфакцією за не такі то давні афронти Кельоґа для неї? Нам здається, що все те тільки політична куртуазія. Бо від візити Мекдональда у Вашінґтоні не зменшаться американські апетити також, як не поліпшиться теперішне положення Анґлії. Політична куртуазія наказувала навіть комуністам святочно витати короля Аманулу в Москві, в столиці пролєтарської диктатури і так само політична тактика наказувала з другого боку коронованій голові Аманули схилятись перед нагробником Леніна, найбільшого ворога всяких династій, всяких монархів і всіх без вимку пануючих. Політична потреба наказувала Мекдональдові поїхати до Америки, а вашінґтонським суверенам його величаво витати.

Консервативний англійський уряд вів політику традиційної „блискучої ізоляції“, стоючи на становищі, що Великобританія не може ні йти на уступки, ні понижуватись, бо на це не позволяє їй ні традиція ні велич. Але в тім то й річ, що при сучасному укладі сил почала заломлюватись великобритійська могучість як назовні так і внутрі. „Блескучі ізолятори“ Великобританії відійшли від уряду. На їх місце прийшов лейбуристський уряд, що відкинув традиційне зберігання „блескучої ізоляції“, та пішов на компроміси, щоби ратувати великобритійську могутність. Краще вже, щоби остала могутність без традиційної, самопевної системи „ізоляції“, ніж ізоляція без могутности. На такий шлях вступив Мекдональд зі своїм урядом і тому поїхав до Америки. Це від визволення Зединених Держав спід Анґлії перший голова анґлійського уряду, що в тім характері вступив на вільну американську землю. Він пішов проти традиції, проти звичаю, або як сказав би вводин леґітиміст, пішов на пониження великобритійської імперії, на пониження пануючої над світом нації, їдучи до країни колишніх „бунтарів“ і доробкевичів, щоби впливати на їх пацифікацію, на обмеження їх апетитів. Мекдональд поїхав туди, як запевняють, порозумітися в справі обмеження морських зброєнь. Чому? Зо американські фльотові зброєння, при неактивности Анґлії на тій ділянці, скоро моглиб перевишити сили Анґлії і тим самим загрозити її кольонії, її ринки, словом все те, з чого і коштом чого вона живе. Зброєння треба припинити, бо Анґлія їх далі не витомиє, бо наростають у ній все нові трудноці, росте безробіття, наростають клопоти з кольоніями і т. д.

На недавному конґресі лейбуристів Мекдональд і його приклонники перемогли незначною тільки, як на англійські відносини, скількістю голосів. Опозиція закидала урядові Мекдональда, що він менше справляється з безробіттям ніж попередній консервативний уряд. Отже крім програмових кличів, передовсім внутрішні англійські трудноці заставляють Мекдональда і його уряд йти спішно на деклярування автономії (дехто каже: незалежности) для Єгипту, на резиґнацію мандату над Іраком, на підготовку до надання нової конституції для Індії, на поспішні переговори з Радянським Союзом. Обставини натискають на англійських керманичів шукати виходу з важкого положення. Робітничий анґлійський уряд всі ці свої заходи покриває пацифістичними гаслами як назовні так і внутрі. І під знаком пацифізму робить кожний свій дипльоматичний крок. Певно, що коли припиниться фльотові зброєння, то увільниться масу капіталу для заспокоєння внутрішніх потреб Анґлії, як заключиться торговельний договір зі СРСР, то добудеться великий ринок, як задовольниться мирним шляхом Індії, чи Єгипет, то скріпиться внутрішньо імперію. Але чи вдасться все те пацифістичними засобами, чи вдасться задовольнити проектом нової конституції визвольницькі змагання Індії — це інша справа.

Мекдональд і його уряд пробують, йдучи на всякі жертви, — не знати тільки, чи ці їх заходи виведуть Великобританію побідно з теперішньої крізи, чи може всі дотеперішні її трудноці поглиблять. Американська поїздка Мекдональда це тільки велика спроба вводження нових метод у англійську політику. Коли вона випаде невдоволяючо, тоді всі рахунки робітничого уряду себе не оправдають і тим самим його доля буде пересуджена. Хто тоді зможе поставити як слід на ноги Великобританію, хто її зможе випрямити — ніхто нині не скаже.

На заході — щось нового.

На дальшому і ближчому заході. — Боротьба між автономізмом і централізмом. — Слідами Радіча. — Ревізіоністичні ревеляції. — Їх принціпове значіння.

На заході маємо щось нового. Маємо поїздку Мекдональда до Америки, яка є спробою повної переорієнтації британської політики, маємо анґльо-російський протокол, який є вступом до ширше закроєного порозуміння між Льондоном і Москвою; маємо спроби французсько-німецького союзу; маємо скандал в паризькім радянськім повноважнім представництві, якого підклад має всі признаки таємности і невідомої нам політичної гри ріжних чинників; маємо крізу в Австрії; маємо вкінці вибори в Чехословаччині.

Очевидячки, нас у першу чергу мусить цікавити найближчий захід — Чехословаччина. В інших часах вибори в Чехословаччині зосереджувалиб на собі увагу всього европейського політичного світу. І зовсім слушно, бо Чехословаччина, вірна копія колишньої цісарської Австрії, є не лише її спадкоємницею, але ключем середущої Европи. Та важливіші, більш емоціональні і сензаційніші події на дальшому заході відсунули в тінь чехословацькі вибори.

Пражський парлямент розвязано передчасно нібито з приводу неістотних непорозумінь в міщанській коаліції (захитаної пропорції між членами аграрної і клерикальної партії). По суті за тією „неістотністю“, за тим трохи зміненим цифровим відношенням у складі кабінету, мусіли скриватися глибші причини. Перш усього опозиційні партії (головно соціяльні демократи і народні соціялісти), пробувши довший час на опозиційному хлібі, постановили спробувати, чи не булоб їм можливо вернути до влади — тим більше, що їхні противники — комуністи розбиті й ослаблені. Панування аґраріїв не одушевляє населення міст і промислових осередків. Також клерикали (людова партія), підсиливши себе в останньому році, мають надію поширити свій політичний стан посідання. Але, як тепер виявляється, одною з істотних причин того „нового“ в Чехословаччині і перетасовки в парляменті та уряді є відновлена боротьба між словацьким автономізмом і чеським централізмом.

Над міщанською коаліцією навис уже процес словацького автономіста д-ра Туки і тов., обвинувачених у шпигунстві. Обвинувачення і процес за шпигунство та опісля можливо найвища кара — це основна і неминуча зброя пануючих супроти опанованих, це звичайні „карні санкції“ проти своїх противників. Розправлятися зі словацьким автономізмом тоді, як словацька автономістична партія (клерикальна) є членом урядової коаліції, як двох її міністрів (д-р Тісо і д-р Лабай) засідають в кабінеті — невигідно. Тому розпущено парлямент, щоби у виборчому періоді розправитися зі своїми противниками, а саме високою карою кинути панічний страх на автономістів, перетріпати їх підчас виборів і таким чином урвати голову автономістичній гидрі. Це було неминуче, особливо тоді, як не повелося роздвоїти автономістів, як о. Глінка прийняв справу д-ра Туки за свою, за справу словацької народньої партії.

Чеський суд по драконськи повівся з д-ром Тукою, засудивши його на 15 літ вязниці. Але чехи помилилися щодо ефекту. Замісць страху в Словаччині закипіло. Словацькі міністри уступили з кабінету Удржали, д-ра Туку виставлено кандидатом до парляменту на першому місці в кошицькій окрузі, а провідник словацького автономізму о. Глінка проголосив безоглядну боротьбу з чеським централізмом. Представникові півофіційної „Праґер Прессе“ (орган міністерства закордонних справ) заявляє він:

„З нинішним днем перестала істнувати міщанська коаліція політичних партій в Чехословаччині. Словаки все почувалися кепсько в тій коаліції. *Наші нововибрані посли мабуть взагалі стримаються від участи в працях чеського сойму і словаки підуть тим шляхом, на який у своїм часі ступив Радіч разом із своєю хорватською народньою партією*“.

Чеські централісти готові перерахуватися і замісць приголомшеного, як не зліквідованого словацького автономізму, викликати стан постійного напруження, не дуже далекий від перманентної домашньої війни.

І саме в тому часі, коли розпочато загострену боротьбу зі словацьким автономізмом, коли засуджено д-ра Туку на 15 літ вязниці за „шпигунство“ в користь Мадярщини — зявляються в мадярській пресі ревеляційні відомості про можливу в принціпі ревізію границь між Чехословаччиною і Мадярщиною. Правда, Прага заперечує правдивість цих ревеляцій, але Будапешт їх підтримує. Як-небудь мається справа, важко допустити можливість якоїсь провокації у відношенні до загально шанованого голови чехословацької републики проф. Масарика. Щось на річи мусить бути.

През. Масарик пропонує мирну ревізію пограничних областей на основі етноґрафічного принципу (там, де більшість мадярів переступає 50 проц.). Така ревізія може засягнути частину словацького пограниччя, а може й нашого закарпатського в околицях Берегова. Це не є виключене з огляду на крайно нерозумну політику чеських суспільних покидьків на Закарпатті, політику, яка вспіла вже настроїти проти себе величезну більшість населення. Та не в тому річ. Річ у самому принціпі. Своєю пропозицією през. Маса-

рик признає, що насильно накинені трактати були несправедливі, життєво неоправдані. Ревізія границь між Чехословаччиною і Мадярщиною — це ревізія тріянонського договору, одного з відгалужень версайського диктату. Колиж найвищий представник держави, в якої інтересі той трактат був зроблений, признає, що його треба поправити, що він був несправедливий, то ясно, що менших або більших поправок вимагають всі повоєнні трактати з версайським на чолі. Ясно також, що сама можливість ревізії границь між Чехословаччиною і Мадярщиною мусить викликати переполох між усіми тими, яких територіяльно упривілеєли післявоєнні трактати.

През. Масарик в основу ревізії ставить етнографічно-національний принціп, себто понад 50 проц. більшість. Як каже „Дзеннік Львовскі“ (в статті: „Чехословаччина за ревізією трактатів?“). Польща має спокійну голову,

„бо мирні трактати великої війни ніде нам не признали території з 50 проц. непольського населення...“

Ми теж є того погляду. Всеж-таки той-же орган несимпатично стрічає думку ревізії, бо

„незалежно від моральних і політичних рацій стоімо непохитно при справедливому принціпі непорушности мирових трактатів, яке то становище вважаємо єдиною і виключною основою миру в Европі“.

Відомо, що вічних трактатів немає. Ця думка не нова. Зрештою, нераз уже підносив її пос. Брайтшайд.

Це нове на найближчому заході є справжньою новиною, яка може розпочати нову і далекосяглу добу в житті і майбутности середущої Европи.

Президент Масарик про ревізію границь.

Заяви з мадярського боку.

Вчора ми подали опростування чехословацького пресового бюра в приводу розмови президента Масарика з директором мадярського соціяльного інституту, д-ром Райнісом, про ревізію границь між Угорщиною та Чехословаччиною. Тепер ґазета „Ешті Курєр“ публікує заяву бувшого мадярського міністра закордонних справ, д-ра Ґраца, в якій він стверджує, що місця з опублікованої розмови президента Масарика дійсно відповідають правді. „Одначе я мушу полишити мадярському урядові означити, що з цих справ, про які говорив президент і про які уряд буде докладно поінформований, можна подати до публичного відома. Я ніколи не крився з моїм переконанням, що уважаю порозуміння з Чехословаччиною за бажану й можливу до переведення річ. Спростування, яке опубліковано з чехословацького боку, говорить, що президент Масарик є іншої думки, ніж яку приписують йому заяви Райніса та Палія. Воно твердить лише, що президент чехословацької республики не приймав д-ра Райніса на авдієнції. З тої обставини, що президент Масарик у своїй розмові покликався на свої заяви мені, я виводжу, що ця розмова справді була, бо виключена можливість, щоби директор Райніс міг мати відомости про мою розмову з якого іншого джерела“.

Директор д-р Райніс висловився так: „президент Масарик в позитивній формі попросив мене повідомити Палія, що його інтервю, яке свого часу викликало сензацію, від першої до останньої букви відповідає правді. Я повідомив про свою розмову Палія і просив його, щоби він не публікував нашої розмови. Одначе тому, що Палій таки опублікував цю розмову, я мушу заявити, що стаття Палія на загал покривається з тим, що я говорив з президентом Масариком підчас нашої спільної розмови 12. липня“.

Д-р. Палій заявив: „Президент Масарик приняв мене в 1923 р. і дозволив мені опублікувати нашу розмову без його попередньої контролі. Одначе за порадою графа Альберта Аппонія я переслав текст інтервю через чехословацького посла в Будапешті до президента Масарика, і президент поробив у мойому тексті власноручні замітки. Цей текст він переслав мені урядово через посла Ваврєчку. Я маю в переховуванні обидва оригінали.

Льорд Ротермір про зворот німецьких кольоній.

Льорд Ротермір, відомий зі своїх статтей про ревізію границь між Угорщиною та Чехословаччиною на користь Угорщини, відбув недавно інформаційно-політичну подорож до Німеччини й тепер друкує в газеті „Дейлі Мейл“ ряд статтей про свої враження з цеї подорожі. В першій статті він обговорює питання, чи теперішня Німеччина справді бажає мира. На його думку вона дійсно не хоче й не думає про нову війну, але готується до війни господарської на найбільші розміри. У другій статті льорд Ротермір пише, що монархістичний напрям в Німеччині засуджений на смерть, а демократія стало збільшає свою силу. Тому для Англії треба жити в мирі й приязні з републиканською Німеччиною. Цю свою приязнь, на думку льорда Ротерміра, Англія повинна проявити тим способом, щоби звернути Німеччині відібрані від неї африканські кольонії Тоґо й Камерун. Для Англії вони не мають особливої ваги, бо англійська світова держава й без того досить велика. Натомість в Німеччині такий вираз приязні зробив би дуже велике враження.

Таємниці радян. полпредства в Парижі.

„Летючий відділ“ ДПУ з Берліна.

Після скандалу з Бесідовським у Парижі, з Берліна приїхало до Парижа 5 службовців „летючого відділу“ ДПУ. Цей відділ у Берліні стоїть під проводом д-ра Ґольденштайна, лікаря, а по службі давнього члена чеки. Його помічником є Михайлів, який тимчасово вів відділ ДПУ при парижському полпредстві (політичному представництві). „Летючий відділ“ складається з 15 чоловік. Він має виконувати засуди ДПУ на чужій території, насильно переводити непокірних радянських службовиків зза границі до Москви і т. п.

Чекісти в Парижі.

Головним представником ДПУ у Франції є Володимир Янович, який в полпредстві має непомітний уряд діловода. Він має дві кімнати в полпредстві, куди нікому не вільно входити крім полпреда. Помічником Яновича в торгпредстві є Іванс, який прибув до Парижа в кінці 1928 р. Він доглядає над діяльністю торгпредства та над його персоналом. Другий його помічник, Елерт, працює в нафтовому синдикаті й тримає звязок з аґентами, які працюють в Англії.

Янович і Трилісер.

Голова ДПУ в Парижі Янович посилає свої справоздання безпосередньо до Москви. Вони йдуть на імя Трилісера, начальника чужоземного відділу ДПУ та члена колеґії ДПУ. Париський відділ має цілковиту фінансово-орґанізаційну самостійність і власний шифр, якого полпред не знає. Шифрує справоздання та телеґрами жінка Яновича, а полпред ставить на блянкет свою печатку, бо без неї не приймають шифрованих телеґрам на французькому телеґрафі. Полпред не знає, про що телеґрафує до Москви „діловод“.

Освітлення еміґрації.

Основним завданням париського відділу ДПУ є освітлення діяльности еміґрації, установлення аґентів по еміґрантських орґанізаціях, розклад еміґрації та слідження за підготовуваними на еміґрації терористичними замахами.

Призвища париських членів ДПУ.

Незабаром після втечі Бесідовського з будинку радянського полпреда в Парижі ґазета „Посл. Новості“ та „Возрождєніє“ одержали можливість опублікувати список головних аґентів ДПУ в Парижі. Є це такі особи: д-р Е. Ґольденштайн, Михайлів, Янович з жінкою, Іванс, Елерт, Шайкевич, Жілін, Свєтлов, Ілїін, Данилін, Каравасв, Трояновський, Бистров, Борисов, Рафалов, Кронберґ, Білопольський та Гельфанд. Усього разом 17 чол.

Варшавська „За Свободу“ подає, що в радянському політичному представництві в Варшаві повстала велика паніка в звязку з пригодою Бесідовського та його ревеляціями. Таж ґазета подає, що скоро будуть опубліковані списки чекістів, які активні в межах Польщі.

І. КАЛІЧАК.

В МОНАСТИРІ.

Образок із Закарпаття.

З Капушанської вулиці до нього недалеко. Як місто в ночі засне і життя по площах та заулках притихне, то йдете туди зовсім пустою вулицею, на котрій куняються тільки голови попідстрижуваних акацій.

Вулиця темна, лиш перед монастирем світить своїм запухлим оком неясна лямпа. Її повісили тут навмисне на другому боці ті, котрим залежить на тому, щоб бачити, хто приходить до монастиря. Таке їх право. Його не свої люди бережуть і добре вважають на монастирських гостей.

Іще далеко до півночі. Притихли кроки і в замку хряснув ключ. Відчинилися тяжкі, дубові двері і знову зі стуком заскреготав замок. Треба йти обережно по кількох східцях, бо в передсінку темно, як у гробниці. Ноги непевно ставлять кроки, а руки шукають напотемки за другими дверми.

Закланцала клямка і показався довгий коридор. На ліво він веде до монастирської друкарні, а праворуч замкнені двері і тамтуди не кождого пустять.

Кругом непорочна, дивна тишина. Треба ступати на пальцях, бо здається, що зі всіх кутів дивляться на тебе очі святих і грізно кивають пальцями, що чужий вертає так пізно до монастиря. Це ніколи тут не буває і перед святими це нечуваний промах.

Мирні люди відпочивають в монастирі. Спить і добряга ігумен, що має багато праці і свої клопоти, а до того недужає. Сплять сном праведників і оба замурзані складачі-братчики, сплять кухарки і слуги. А між ними відпочиває найстарший чином слуга Стефан, котрому чеська поліція приказала забратися з міста до двайцятьчотирьох годин. Нібито за якусь політику. Нікчемний донос.

Одначе Стефан Богу духа винен. Свідчить про це й те, що спокійно лежить у своїй кімнаті і рівномірно віддихає. Забув на все. Не памятає і того, що його в жартах полковником кличуть, а часами то й отцем величають... Стефан тепер щасливий, бо помирився зі „шпигунами“ й у сні забув на кривду.

На коридорі стає ясно. Високими вікнами зазирає до середини повновидий місяць і широко освічує сходи на перший поверх. На стінах незамітно розмальовані галузки із хвостиками, одні жовтої, а другі синьої барви. І ці барви декого дразнять, і вони багатьом не подобаються!

Широкі, камяні сходи вилискуються в заливі місяця а по них кладуться й видовжуються темні віконні рямці.

Довкола так тихо, що не хочеться рушати з місця і чомусь жаль топтати і світло і тіни і сходи. Але поринаючи у сяйво, вас огортає не то страх, не то вдовілля, і ви мусите пристанути, щоби розглянутися в цьому чарі.

На вищому коридорі душно. Тут десь відзиваються заспані цвіркуни, а з їх голосами несеться до вас запах печеного хліба, квашених огірків і чисто випраного білля.

Горішні кімнати порожні. В одній з них повно залізних ліжок і дощок, а на долівці порозкидувані матераци, повипихувані морською травою. Тепер вакації і бурсаки порозїзджалися додому.

Душна ніч. Всі вікна порозчинювані і через них видко далеко. Тихо переливається вода на ріці Узі, що хлюпочеться, то розбивається під недалеким залізним мостом. Раз шумить, раз стихає. Від місяця вилискується і в ній видно і місяць, і синяву небесного зводу, і мерехтячі зорі.

Нараз чуєте на Узі сильніший плюскіт. Це певно хтось так пізно купається та по воді плеще руками.

На другому березі темно. Там бовдуріє густа деревина, що росте здовж простої, запорошеної дороги, яка біжить берегом до невеличкої кручі, крутиться під вербами, вибігає на передмістя і губиться у полі.

Над дахами голубінь і синява неба. Знімаються в гору комини, далеко видніють із зелені темні мури двірця, з котрого, пихкаючи, виїзджає поїзд і мчиться на полудне в розпалену пушту. Зрештою тихо, лиш річка плещеться, немов вихвалюється своїм казочним дзеркалом, до котрого зараз за мостом заглядають тіни з жидівської божниці.

Ріка Уг дише спокійно і знад своїх вод висилає до вас невеличкий холод. А з каварні Фіредія чути ввесь час музику. Сюди вона несеться дивно легко. Дружно дрібочуть скрипки, жаліється засумованим голосом клярінет, а до них прилучаються акорди, зніжнювані і стишувані палочками циганських цимбалів. До клярінету горнеться і бас, що дріжить своїми струнами раз слабше, раз дужче. Загуде, вирівняється з іншими голосами, а потім зрезигновано стихаючи, бурмоче собі далі.

Десь там танцює розпалена вином Ільонка, Етелька й Маргітка, а їх горячий віддих долітає аж сюди, до монастиря, і пристрастями розливається по кімнаті. Не можете довго заснути.

В каварні Фіредія ще попівночі не стихає музика. Бовваніє темною плямою міст, а біля плота незамітно рухаються акації. Сріблянною лускою міниться вода в Узі й вилискується хрест на близькій капітулі.

...А по пустих кімнатах і коридорах монастиря проходжуються тіни святих у довгих сорочках, здіймають над головами руки, дивуючися, що між них втиснулася людина зі своїми грішними, пекольними думками.

Ужгород. 19. VIII. 1928.

З польських справ.

Кріза середньої школи в Польщі. — Проти диктатури.

Польський міністр освіти Червінський в розмові з представником агенції „Пресс" зупиняється над середнім загальноосвітнім шкільництвом. Важко сказати, чи воно є добре, чи кепське. Професори вищих шкіл нарікають на слабу підготовку гімназійних абітурієнтів до наукових студій. З другого боку доводиться читати пеани в честь польського середнього шкільництва, що воно робить постійні поступи під якостевим оглядом, а головно під оглядом вислідів деяких новітніх метод навчання. Порівнання добрих польських шкіл з найкращими закордонними школами не все випадає на некорисить перших.

В Польщі є вже деяка кількість незлих шкіл і деяка кількість знаменитих учителів. Але пересічного рівня середніх шкіл не можна вважати вдоволяючим. До того слід додати, що границя рівня значної кількости шкіл є дуже низька, себто що маємо деяку кількість шкіл такої малої вартости, що лише велика поблажливість дозволяє толерувати їх істнування.

Середнє, загальноосвітнє шкільництво всього світу переживає крізу. Також польське шкільництво переживає глибоку крізу щодо своїх цілей та виховавчих засобів. В Польщі кріза є глибша, як деінде, бо до загальних причин приєднується в Польщі ще радикальна зміна політичного становища краю через перехід від стану неволі до стану волі і конечність допустити до педагогічної праці значної кількости осіб недостаточно підготованих під професійним оглядом.

Тому треба би: 1) дати змогу і влекшити піонірам віднаходити властиві шляхи і закріплюватися на них, 2) всякими можливими засобами вирівнювати шляхи і тягнути вперед головні колюмни „середніх" працьовників і 3) усунути з маршу безнадійних мародерів.

Бажаючи піднести рівень середньої школи дається змогу вчителям поглибити своє знання. З тією метою влаштовується додаткові курси для учителів середніх шкіл, розвивається інституцію дидактичних інструкторів, видається відповідні інструкції то-що. Може тим способом поведеться вийти зі стану крізи.

Коли польський міністр освіти говорить про крізу середнього шкільництва, батько польського соціялізму Болеслав Лімановський забирає голос в справі устроєвої крізи в Польщі. В неділю 6. ц. м. на здвизі робітничої молоді виступає Б. Лімановський з промовою, в якій заявив:

„Польський люд має в собі стільки духа й енергії, що обійдеться без опіки якоїнебудь диктатури; він зуміє управляти собою сам при допомозі свого парляменту. Авжеж — парляментиризм має теж свої деякі недостачі. Але ті лихі сторони, всі недостачі є нічим у порівнянні з проступками і злочинами, які все супровожають кожну диктатуру. Гаряче бажаю, щоби теперішня кріза минула — наскільки це можливе — без тяжчої боротьби і без проливу крови. Краще було би виминути, коли тільки можливо. Всякі диктатури були і все є лише хвилевими... Проявляється це й тепер. Упали вже менші диктатури на Литві і в Єгипті. Еспанський диктатор сам почуває свою слабість. Фашистівська диктатура починає вже хитатися. Робітничий рух, соціялізм в нестримному поході відносить все більші побіди. Свіжий доказ — Англія та її робітничий уряд. Отже чиж би тільки в Польщі — всупереч льогіці історії — мала паношитися диктатура, що кепкує собі з прав народу, і насилля олігархії, що трактує народ як свого невільника? В свому довгому житті бачив я неодно дужання демократії з реакцією! І бачив я, як з тієї боротьби реакція виходила вкінці з поразкою".

Грушки на вербі.

(Допис з Волині.)

На одній з нарад українських громадських діячів порушено питання про необхідність поставлення ширшого громадського опору тій розбивацькій групі, яка, виконуючи чужі накази, розбиває або вірніше — намагається розбити Просвіту, Українбанк, українську кооперацію, Нар. Торговлю, Інспекторат РСУК, українську гімназію та інші національні установи, не кажучи вже про переслідування їхніх керманичів. Повстав проєкт скликання незалежного українського активу в Луцьку, щоби висувати ролю донощиків і провокаторів, а також усвідомити ті наслідки, до яких доправадили ці донощицтва й провокації.

На тому всі учасники наради погодилися. Це привело й кілька днів після цієї ухвали, як звернувся до мене прот. П. Пащевський, який

заявив, що він, настоятель української парохії, не може безчинно приглядатися тому розбиттю, що запанувало в українському громадянстві в Луцьку й що він думає скликати його для обговорення цієї справи й для можливого модус-у вівенді.

Відповів я, що радо прийму участь у цій нараді й уважаю, що йому, як настоятелеві української парохії, найкраще виконувати місію поєднання й що, у звязку з тим, група громадських діячів не буде ініціювати подібних зборів.

Справді, за якийсь час протопр. Пащевський громадські збори скликав. З огляду на те, що до мене й інших незалежних українських діячів доходили вісти, що ці збори замісць обговорювати питання у всій ширині, мають все звести до того, щоб „не писалося" нічого про Волинь в українській незалежній пресі, ніхто з нас на ці збори не пішов, бо бажали ми перевірити, чи це так.

На жаль, сталося власне так, як нас інформували. Збори частини інтелігенції, що відбулися 22. вересня, ухвалили звернутися до всіх українських незалежних часописів з закликом не порушувати місцевих тем, поминаючи повною мовчанкою розбивацьку роботу угодової групи. В середині тижня явилася у нас ініціятивна група, що взяла на себе завдання переведення „санації" взаємовідносин поміж українським громадянством у Луцьку, з просьбою явитися на нові збори 29. вересня в цій-же справі, при чому підкреслила, що розходиться про замовчування в пресі діяльности всіх українських інституцій. На запит, що ці люди уважають за „українські інституції", прозвучала відповідь: „всі інституції, на яких є український шільд". На другий запит, чи це „замовчування" обовязуватиме, напр., „Укр. Ниву", почули відповідь, що вона „попише, попише й заперестане".

Щоби не було непорозуміння, зазначу, що зі мною й іншими українськими громадськими діячами говорили й давали ось такі „виснення" пп. Б. Білецький й Мод. Левицький.

Більшість українських національних діячів відмовилася в категоричний спосіб брати участь у подібній нараді, а я сам, на переодні вже зборів, заслухавши вичерпуючу арґументацію одної й другої сторони, остаточно вирішив на ці збори не йти.

Тому й ці, другі збори з дня 29. вересня, підняли питання про те, щоби „не писалося", що українське громадянство надзвичайно обєднане на терені „Рідної Хати", що фактично розходиться про 2—3 особи, якими „можна и пренебречь" і т. д. і т. д. Характеристично, що на цих оригінальних зборах головував п. Маслов, заступник голови „Рідної Хати", а найбільшими „суддями" являлися співробітники „Укр. Ниви", бо решта з присутніх майже не забирала голосу в цій справі.

Добре сталося, що українські національні діячі не рвали грушок з верби. Несмачні ці грушки. Зелені, недоспілі... Коли в нечуваний спосіб „Укр. Нива" поневірила добре імя українських громадських діячів, коли вживала систематично під їхньою адресою таких епітетів, як повії, злодії, мерзавці то-що, коли провокувала українські національні установи, як „Просвіта", „Українбанк", РСУК, „Народню Торговлю" і т. д., коли причинювалася до всяких ревізій та „комунікатів" — тоді те „громадянство" мовчало. Коли-ж українські національні діячі виступили в обороні народніх установ, коли розчинили причини й наслідки розбивацької роботи, коли на брудну лайку відповіли культурним тоном, поминаючи особисті моменти й ховаючи в імя загального добра свою персональну образу, — тоді „громадянство", забезпечуючи свої „грушки", раптом заворушилося, закричало: „не рвіть грушок! Не пишіть! Не чіпайте інституцій, на яких висять українські шільди!"

Задалеко підемо, як так розумітимемо духа української інституції. Є багацько інституцій з українськими вивісками, але українського в них немає нічого. Українські вивіски мають і каси Стефчика, і кулка рольнічі, й всякі „господарські обєднання", і новотвори волинські — але лише не шукати там української душі, бо крім вивіски, не знайти там нічого свойого, рідного, національного. Не кожний потрафить смакувати такі „українські грушки" на чужій вербі!

І обовязок всякого чесного публіциста лежить у тім, щоби таку вербу викорчувати з українського ґрунту з її грушками, хоч би як на перший вигляд принадливими.

Публіцистика, панове, не залежить від вашого „хочу" чи „не хочу". До завдань, що їх висуває публіцистика, ви зобовязані прислухатися бо це завдання цілого громадянства, а не гуртка лише інтелігенції, які засмакували раптом ті чи інші грушки.

Суддею для української публіцистики є її громадське сумління, є зрозуміння громадського обовязку, що лежить на кожному українському журналістові. Цеж скандал, коли є пару десятків українських інтелігентів, що видають осуд на українську незалежну публіцистику, а мовчанкою оминають цілу розбивацьку антиукраїнську роботу, аж захлипуючись від захоплення, що ці розбивачі перегортають в могилах кістки поляглих і вивертають душу живучих.

То-ж нечувана річ вимагати занехання оцінки розбивацької злочинної роботи й фактично одобрювати особисті нагінки! Обовязок журналіста, панове, саме й полягає в тім, щоб шанувати людину й пятнувати негідні вчинки, оберігати інституції й нищити чужі експозитури, щоби виховувати і випікати залізом з друкованого поля бруд.

На цьому стоїмо..., отже, зриваємо грушки з грушок і не хочемо шукати їх на вербі.

Олександер Ковалевський.

На промислові теми.

За створення власного нафтового промислу.

Щоби краще усвідомити наше громадянство про нафтовий промисл, треба зясувати стан його як з фінансового боку, так з погляду доходовости й праці. В сучасному працюють у нас у нафтовому промислі чотири головні фірми, з яких концерн „Малопольска" є найсильніший. В тих фірмах заанґажовані здебільша французькі, а відтак американсько-австрійські капітали. Чужинці розпоряджають цілим апаратом, потрібним до раціонального ведення нафт. господарки.

Побіч цеї групи великих фірм є ще дрібні підприємці, які є здебільша тільки чистими продуцентами і не мають більшого впливу на хід напрямку нафт. політики. Перша група, тобто великі фірми, а зокрема „Малопольска", працюють, як дотепер, з дефіцитом, головно тому, що її адміністрація є бюрократична. Ціла армія урядництва, а в тому числі велика маса директорів, несчислима кількість всякого роду прокурентів і секретарів з великими платнями, тантіємами і вивінуванням в натурі зїдає великий процент доходів підприємства. Вистане хоч би для прикладу навести, що на удержання головного директора фірми йде місячно сорок вагонів ропи; до цього треба додати інших директорів з мало меншими платнями, головні дирекції і надзірні ради, торговельні агенції по цілому світі і т. д., а будемо мати повний образ тієї машини і її великанських коштів.

Нічого дивного, що такій фірмі не оплачуються копальні з продукцією від пять до десять вагонів у місяць. З великих фірм одна тільки „Галіція" працює доходово, хоч її продукція невелика, але тільки завдяки вмілій, добрій і солідній адміністрації.

Друга група, себто малі підприємці, працює в великому відсоткові додатньо і з добрими успіхами.

Великі фірми обмежуються здебільша до експльоатації істнуючих вже копалень; розмірно мало є свіжих верчень, а там, де вони є, вислід все є добрий, — значить: ропа ще не вичерпана.

Тіж фірми займають величезні простори державних і громадських та „Ліндебавмівських" лісів, а ліквідують звільна дрібні нафтові селянські терени, віддаючи їх дрібним підприємцям і то нераз на дуже догідних умовинах. Беручи цей мент під увагу, треба подбати про створення власного капіталу, щоб можна вихіснувати добру нагоду до набуття готових вже продуктивних копалень, як також терені для свіжого верчення. Такі терени, особливо в Тустановичах, є і можна їх по дешевих цінах набути з огляду на недостачу заціkавлення ними великих фірм.

Подаж праці є нині незвичайно велика і дешева, беручи навіть найвищі ставки під увагу (після збірної умови).

Ціна сирівця висока, бо виносить 205 ам. дол. за вагон; вона вдержиться на цьому рівні на довшу мету, бо її піддержує преса, а саме державна рафінерія „Польмін", з огляду на дрібних продуцентів.

В такій ситуації вже навіть мала продукція при вмілому веденні оплачується, не кажучи про продукцію одного вагону на день, яка приноси-

лаб великі зиски і далаб можність набути свою власну рафінерію.

Психольоґічно - економічний момент для створення власного нафт. промислу у нас саме тепер є. Адже нині в нашім громадянстві йде пе- релім, переоцінка всіх дотеперішних цінностей. Громадянство з конечности шукає нових засобів до життя, твориться щораз-то більше нових у- країнських фірм, купців, підприємств і коопера- тив — одним словом: іде економізація нашого життя. Треба бути сліпим, щоб того не бачити. Тому творім збірно наш нафто- вий промисл, збираймо потрібний до цього ка- пітал! Нехай всюди лунає клич: „Всі до нафтової кооперативи!"

Борислав, 30. IX. 1929.

За Організаційний Комітет:

Посол А. Максимович, Інж. Р. Кулицький, Дм. Стефанюк.

Вісти з Романії.

Атентат проти міністра внутрішніх справ Вайди Воєвода. — Дальші атаки ромунської преси проти українців.

(Допис з Букарешту.)

В суботу 5. ц. м., коли міністр Вайда Воєвод виїздив автом з міністерства внутрішніх справ, напав на нього один молодий жид, що вистрілив до нього з револьвера. Куля міністра не поранила.

З початку поліціянт, котрий стояв при воротах, а також пасажири думали, що трісла ґума при колесі авта. Атентатчик думав по вистрілі, що він осягнув свою мету і почав утікати. В цій хвилі завважили люди, що були в сусідстві, збиту шибу в авті і пігнали за втікачем. Його зловили і замкнули в одній кімнаті міністерства, де він зложив перші зізнання.

Атентатчик, Авраам Ґольденберґ, походить з Яс, має 19 літ і є склеповим хлопцем. Від довшого часу не має жадної служби. В четвер виїхав з Яс до Букарешту вже з думкою, щоб поповнити атентат проти міністра внутрішніх справ Вайди-Воєвода. Запитаний, чому він поповнив атентат, відповів, що він хотів пімститися за криваві жертви в Лупенах. По цім зізнанню переведено його на поліцію, де він сказав те саме перед головним директором поліції ґен. Ніколяну.

Поліція підозріває, що Ґольденберґ є членом тайної організації „Ленінська Молодь", котра вирішила атентат і вильосувала його для його виконання. Дотепер Ґольденберґ відмовляється від всяких зізнань в цьому напрямі.

•

З великою ненавистю глядить букарештенська преса на українські економічні і культурні установи, котрі почали розвиватися по знесенні стану облоги на Буковині. З цеї причини публікують ром. ґазети статті з фантастичними випадками. Ця, перед кількома місяцями розпочата аґресивна акція ромунської преси, по короткій павзі продовжається тепер дальше. Цими днями появилися статті в букарештенських денниках „Кувинтул" і „Курентул", котрі вислали на Буковину спеціяльних, духом великої фантазії обдарених анкетчиків. Безглуздя цих анкетчиків веде аж так далеко, що вони уважають себе відкривцями заговору для відірвання північної Буковини і створення там Української Республики. В своїй імаґінації бачать вони, що всі українські установи на Буковині, як театр, часописи і т. п. є фінансовані заграничними грішми. Редакції цих анонімних часописів мали одержати численні анонімні листи від українців з погрозами. — С.

На орґанізаційному фронті.

ДОЛИНЩИНА.

Дня 27-го вересня ц. р. відбулася ширша довірочна нарада в Небилові. Взяло в ній участь около 150 громадян з Небилова і Переґінська. Про діяльність Української Парляментарної Репрезентації та про орґанізаційні завдання під теперішню пору реферував посол М. Струтинський. На внесок одного з найчільніших наших діячів-селян п. Івана Миговича, зібрані одноголосно одобрили діяльність Української Парляментарної Репрезентації, висловлюючи їй подяку і повне довіря. Того самого дня посол М. Струтинський взяв участь у довірочній нараді лісових робітників у Переґінську, яких стараються втягнути в орбіту своїх впливів долинські пепесівці.

ЗОЛОЧІВЩИНА.

В суботу 21-го вересня ц. р. відбулося у великій салі Народнього Дому в Олеську посольське справоздавче віче. Реферували сенатор Кузьмин, посол Целевич і посол Вислоцький. На початку віча два осібняки з Золочева польської народности старалися в провокуючий спосіб викликати авантюру, щоб довести до розвязання віча. Завдяки тактові і рішучій поставі присутніх, це їм не вдалося. По промовах послів вічевики ставили запити послам у справі місцевих болячок і в справі політичного режиму. Віче ухвалило довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

В неділю дня 27-го вересня ц. р. відбулося в салі читальні „Просвіти" у Краснім посольське справоздавче віче сенатора Кузьмина і посла Целевича. По промовах послів вивязалася широка дискусія, в якій учасники представляли зловживання в ріжних справах і прохали помочі у послів. Віче закінчилося ухваленням довіря Українській Парляментарній Репрезентації і відспіванням національного гимну.

Оба віча були дуже численні. Українське громадянство Золочівщини виявляє велике заінтересування для політичної роботи.

Шовіністична фірма.

Під увагу українського громадянства.

Ревізійний Союз Українських Кооператив приступивши до видання „Календарця Українського Кооператора" на 1930 р., звернувся між іншими і до фірми „Феррум" у Львові по анонс. На своє письмо дістав ось яку відповідь:

We Lwowie, dnia 23. września 1929. ul. Żółkiewska 147. — P. T. Rewizyjnyj Sojuz Kooperatyw we Lwowie. — Przesłany nam prospekt zwracamy, ponieważ z zasady od instytucji, firm i osób, znajdujących się w granicach naszego państwa, listów pisanych w innym języku niż państwowy, a więc polski — nie przyjmujemy. — Nawiasem musimy zauważyć, że np. Drukarnia Ojców Bazylianów, w których kalendarzu stale się ogłaszamy, drukuje swe prospekty i po polsku. Naturalnie nie jest to szowinistycznie, ale zato praktycznie, ponieważ otrzymuje się w rezultacie zamówienia i pieniądze, a nie... zwroty. Z poważaniem. Fabryka maszyn, odlewarnia żelaza i metali „Ferrum", Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Lwów, ul. Żółkiewska 147. — Підпис нечиткий.

Ця відповідь наглядно показує нам, яким духом дише ця фабрика і це треба всім українцям добре памятати. Колиб ми всі вже раз себе більше шанували і зверталися до всіх фірм виключно в українській мові, то певно ніхто не відважився так писати. Таж усі фірми на нашій території жиють з нас, це мусимо знати і памятати! Написати до фірми по українськи — це шовінізм, а дати таку відповідь — це не шовінізм. Дійсно: льоґіка гідна подиву й... запамятання. Забули панове з „Феррум", що у Львові є інші фабрики машин і заліза й українці знають до них дорогу.

НОВИНКИ

— П. Т. Передплатників ласкаво просимо вплатити передплату найдальше до дня 15-го жовтня ц. р., бо в противнім випадку будемо змушені здержати дальшу висилку часопису. Місячна передплата виносить 5 зол.

— **Пожежі.** В Новосілці Язловецькій, в Бучаччині пастухи підпалили через необережність велику стирту пшениці. — В Кутах, в Золочівщині, згоріло кілька будинків. — В Грицьволі, п. Радехів згоріло кілька стирт сіна. Недалеко Пінська згоріло ціле місточко Янів Дрогічинський, так, що майже 2000 осіб лишилось без даху.

— **Велика залізнича катастрофа.** Дня 9. X. ц. р. на стації Соболів, на лінії Львів—Варшава, особовий поїзд наїхав на товаровий, наслідком чого скоїлася велика катастрофа. Пять осіб згинуло, а 24 пасажирів було ранених. Причиною катастрофи був факт, що машиніст не доглянув сиґналу і попровадив поїзд на шлях, де був товаровий поїзд. Між тими, що згинули є вояки: Станислав Шелест, Маріян Віктор Яроцький і кондуктор Болеслав Следзьовський. Поранені були: Петро Вітчук, Степан Чіп, Олекса Чижеаський, Осип Гузар, Іван Кархут, Іван Кривоніс, Антін Кут, Орест Карадюх та інші.

— **Цікавий проєкт в польськім судівництві.** Законодавчий департамент польського міністерства справедливости приготовляє новий проєкт закону, силою якого особам, що були карані вязницею по кільканацяти роках буде перекреслена їх кара, як що дальша їх поведінка буде бездоганна та некаригідна. Тим чином особи карані, по деякім часі моглиб знов мати опінію осіб некараних і не нести на своїм імени плями караних осіб. Цей новий закон мав би називатись законом про „затарце сказання".

— **Фантастична ревізія присуду над Христом?** З Філядельфії доносять, що якийсь жидівський правник Шнайдер запропонував жидівським орґанізаціям створити жидівське правниче товариство, яке малоб перевести ревізію присуду над Ісусом Христом, щоби ствердити, чи присуд був справедливий, чи ні. Якщо присуд був несправедливий, то весь жидівський нарід мав би благати в Бога прощення, тим чином, на думку ініціяторів тої ревізії, зменшилась би ненависть християн до жидів.

— **Катастрофа на морю.** Норвеський корабель „Гаакон VII." пливучи здовж берега Атлянтійського Океану, наїхав на підводну скелю і розбився. До тепер відомо, що згинуло 35 осіб, а частина мореплавців доплила до близького острова, звідки по 5 годинах забрав їх корабель „Сан Люкар". Між тими, що потопились в океані було богато жінок, що втікаючи з розбитого корабля вискакували через маленькі вікна в море і не маючи сил доплисти до острова, находили смерть на дні океану.

— **Церква на ліцитації.** В Берліні відбулася цікава ліцитація майна православної російської церкви, яка задовжилась в гіпотечних банках і не могла виплатити довгів. Ліцитація мала дуже драматичний характер, бо на ній явився російський епископ Тихон, одягнутий в церковні епископські ризи і благав представників влади припинити торг в святині, але це не помогло і церкву продано за 180.000 марок. Деякі посольства держав з православним населенням стараються здобути від своєї влади більші суми і викупити церкву та звернути її російській еміґрації.

— **Після „Тижня науки ходження" у Львові.** Як відомо, до летючок, що їх роздавали інструктори публиці в часі „Тижня науки ходження" у Львові, привязані численні, більше й менше цінні нагороди, що їх ріжні фірми й поодинокі громадяни жертвували на те, аби широка публика читала уважно ті летючки і переховувала їх до часу, коли ті нагороди будуть вильосовані. Покищо число нагород ще не устійнене, бо вони напливають дальше. (Цінніші з них розміщені у виставовім вікні фірми: Павло Пронь, Коперника 10). Летючки, які будуть допущені до льосування нагород, мають такі характеристичні знаки: а) На стороні „Десять засад, як поводитися на хіднику", в уступі 4-ім, у слові „przystosować" буква „w" є дещо більша, як інші в томуж слові; б) На відворотній стороні, в уступі 5-ім, по словах „innych t. p." по букві „p" пропущено точку; в) На тій самій стороні, в уступі 10-ім, слово „sytuacji" вжите у всіх летючках, замінено на „sytuacyj". Летючки, що мають отсі знаки, слід складати в речинці до дня 15. жовтня ц. р. включно в секретаря комітету „Тижня", д-ра Станислава Проня, Староство Ґродське, II. пов., двері ч. 75. Пізніше зложені летючки не будуть допущені до льосування. Речинець льосування буде оголошений додатково.

— **Контроля авт і автобусів.** Староство Ґродське повідомляє: На днях перевели контролю авт і автобусів орґани державної поліції. Контроля дала такі висліди: на 606 контрольних провірок щодо авт стверджено 8 випадків нелеґального ведення; на 143 контрольних провірок щодо автобусів стверджено 14 випадків переповнення автобусів пасажирами. Винуватих покарано адміністративним порядком.

— **Брак води у Відні.** У Відні так забракло води, що маґістрат мусів видати розпорядок про конечність ощадности в користуванню нею: В каварнях вільно подавати гостям воду лише на їх спеціяльну просьбу, купелі можуть віденчуки уживати лише раз в тиждень, поливати городи, вазонки та інше є заборонено.

— **Комуністичний рух в Ромунії.** До Кишенева привезено комуністів Тесляра і Гавкера, арештованих в Бендерах. В Голописцях, в Бесарабії, комуніст убив ромуна Чюнку за те, що зрадив комуністичну ячейку. Вбивник переплив Дністер і втік на Україну.

— **Когут із 6-метровим хвостом.** Японці є відомі зі своєї небуденної терпеливости та працьовитости. Ті обі прикмети дозволяють їм головно в ділянці годівлі звірят і рослин виховувати мініятурні примірники. Тому скоріше, як денебудь можна зустрінути в Японії домашні звірята, які вмістяться в долоні людини або рослини-карлики (напр. дуба вміють японські огородники виховати в лушпині кокосового горіха). Тепер японські годівці дробу стараються виплекати окрему породу когутів, які мали би найдовші хвости. В тій цілі переводять вони постійне хрещення найкращих довгохвостих представників цеї домашньої птиці. Дорогою безнастанного степенування хочуть вони виховати когута з хвостом довгим на ...6 метрів. Не треба додавати, що це справа довгих літ і дійсно ...японської терпеливости.

— **Смерть Оберучева.** В Ню Йорку помер відомий колись російський полковник К. М.

Оберучев, який 1917 року був комендантом військ київського округа. Колись перед війною був він журналістом співредактором „Київської Мисли". В році 1917 як завзятий ворог „сепаратизму" поборював український рух визвольних змагань і старався недопустити до утворення окремих українських військових частин. Він був ініціятором заборон всяких українських з'їздів, він висилав російські частини розброювати українські полки, що доводило до кривавих битв на київській стації між військами Центральної Ради і російськими полками. Ця боротьба закінчилась тим, що Оберучев був примушений покинути своє становище, і наслідком побіди українського самостійницького руху та під напором большевизму Оберучев опинився на вигнанні, де і помер.

— Ріжні вісти. Незабаром вийде з друку книга споминів основника Армії Спаса ген. Бута. Цей твір написаний перед самою смертю автора і виданий його жінкою. — Румунське міністерство освіти задумує утворити при своїх університетах приготовляючий однорічний курс, тому, що середні школи замало підготовляють учнів до студій на університеті. — У Франції масонські організації мають 52.000 а в Ірландії 43.000 членів. — В Бомбаю вибухла епідемія чуми. Досі вмерло 135 осіб. — Німецька преса доносить, що Франц Павзен перебуваючи у в'язниці в Мінхені, винайшов спосіб виробляти штучно правдиве золото. — В Білостоці суд покарав місяцем тюрми лікаря Лесевича за те, що не принняв у пору хорого до лічниці і він помер з браку скорої лікарської помочи. — В місточку Слонімі вибухла підчас вистави пожежа кіна. Серед публики повстала паніка і підчас утечі з салі було ранених 16 осіб. — В Любеці пропав без сліду сенатор Нібур. Правдоподібно упав він жертвою політичного замаху з боку своїх противників, бо зник він у хвилі, коли вертав з політичної наради своєї партії. — В Японії арештовано знов кількадесять високих залізничних урядників за дефравдацію державних грошей.

— Наукова експедиція на південний бігун. Австралійський дослідник Губерт Уількенс виїхав із кількома товаришами на наукову експедицію, з наміром дістатись на південний бігун. З ним виїхали відомі летуни Паркер Крамер і Альсеман та механік Орвіль.

З судової салі.

За декламацію уривку „Гуцульського Куріня" Ол. Бабія.

Дня 10. X. продовжувався процес проти студ. Івана Кейвана з Карлова, пов. Снятин, обвинуваченого за злочин проти § 65., якого допустився, декламуючи на концерті уривок з „Гуцульського Куріня" Ол. Бабія.

Після прочитання акту про відібрання дебіту тому творові і після прочитання заборони якою староство гродське узнало згадану поему антипольською, промовляв прокуратор Ланевський. Він признав, що за 10 літ своєї участи в політичних процесах, не був сам особисто як поляк ніколи так обурений на вчинок обвинуваченого, як тепер, бо жадний інший політичний злочинець не відважився явно на концерті кидати зневагу на адресу Польщі. Я був зломаний, пригноблений, розбитий, читаючи в акті обвинувачення уривки з „Гуцульського Куріня", говорив прокуратор, закликаючи суддів до виміру якнайгострішої кари.

Оборонець д-р Марітчак у годинній промові доказував, що „Гуцульський Курінь" виданий в Празі, де перебуває і автор твору, виданий, як твір, що малює минулі події 1918—20 рр. так, як Міцкевич у творі „Редута Ордона" малює битву повстанців з москалями і кидає на адресу Москви також слова зневаги, як О. Бабій на Польщу. Оборонець прочитав ті уривки з „Редути Ордона", в яких Міцкевич називає російських царів злодіями, що вкрали польську корову і т. д.

Розправа закінчилася так, що лава присяглих 4 голосами „так" а 8 голосами „ні" звільнила Івана Кейвана і обвинувачений по 8 місяцях тюрми опинився на волі.

Гувер їде в Европу.

Висліди переговорів між Гувером і Мекдональдом.

Дня 9. жовтня відїхав Мекдональд із Вашингтону через Філядельфію до Ню Йорку, відки вернеться в Европу. Дня 9. жовтня веч. відбувся в честь Мекдональда бенкет в апартаментах держ. секр. Стімсона. Виголосили прощальні промови в честь Мекдональда й обговорили актуальні справи. Зачувати, що през. Гувер у 1930 р. приїде до Англії, щоби ревізитувати Мекдональда.

„Дейли Тел." повідомляє, що в розмовах між Мекдональдом і Гувером осягнено далеко йдучі висліди щодо ам.-англ. співпраці. Мекдональд у заміну за уступки, які поробив Гувер, приобіцяв, як зачувати, скасувати англ. воєнні бази на Бермудських островах і островах Трінідаді та Ямайці, а також за згодою канадійського уряду в Галіфаксі.

—o—

Марш. Пілсудський не їде в Італію.

Марш. Пілсудський взагалі не їхатиме в Італію. Він лишається в Польщі в Сулеївку.

—o—

Оконечна димісія Чічеріна.

Бувш. радник амбасади СРСР. у Парижі, Беседовський, помістив статтю в „Ексцельзіорі", в якій, м. і. каже, що ще цього місяця усунуть комісаря для закорд. справ Чічеріна з його становища. Наслідником Чічеріна буде найправдоподібніше Риков, бо Літвінов, хоч має найбільше шанс, як фаховець — скомпромітований голосною векслевою аферою свого брата.

—o—

Арештування Вальдемарасової приятельки.

В Ковні арештували артистку держ. театру Курліште, Вальдемарасову приятельку та вивезли у віддалене село, де житиме під доглядом поліції. Депортували її на основі розпорядку, виданого ще Вальдемарасом про поборювання усп. шкідництва в державі. Ревізія в її мешканні ствердила, що воно було осередком протидерж. змов. У звязи з цим кружляли в Ковні чутки про ревізію у Вальдемараса, а навіть про його арештування.

—o—

Проф. Бартель у марш. Пілсудського?

У Варшаві є тепер бувш. премієр і бувш. посол проф. Бартель. У звязи з цим кружляли в варшавських політ. колах найріжніші чутки. М. і. зачувати, що марш. Пілсудський прийме проф. Бартеля на авдієнції.

—o—

Вітос головою „Пяста".

Як відомо, дня 2. жовтня відбулися вибори президії „Пяста". Головою вибрали тоді Вітоса, та він застеріг собі час до надуми. Дня 10. жовтня на засіданні президії клюбу „Пяста" Вітос заявив, що вибір, доконаний 2. жовтня, приймає. Так „Пяст" дістає боєву фізіономію, бо в президії його є: Вінк. Вітос, Влад. Кернік і Мат. Ратай.

—o—

Аманула верне на престіл?

Вістки про заняття Кабулу Надір Ханом потверджуються. Зачувати, що Габібула втік літаком. Можливо, що Аманулу покличуть знову на афганський престіл. Аманула сказав закорд. представникові англ. преси, що заняття Кабулу та побіда Габібулиних військ є корисні для його батьківщини. Про свої дальші пляни дав никаючу відповідь.

—o—

Розправа за шпіонажу.

В тернопільськім суді закінчилася 10. жовтня розправа за шпіонажу проти капр. 6. летунського полку Вол. Сороки і тов. Сороку засудили на 7 літ, Цьолкоша на 6 літ, Косовського (бувш. плютонового того полку, а пізніше поліц. агента) на 4 роки, Західного і Цетнера по 4 роки, а матір Сороки на 6 місяців.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·50—8·88·00, канадійський долар 8·79·50—8·80·00, чеська корона 0·26·33—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінгів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50, німецька марка 2.12·50.

Зі спортового життя.

Мистецтва Ліги.

В цю неділю буде пять лігових змагань: Погонь — Л. К. С. у Львові, Варта — Чорні в Познані, Краковія — І. Ф. Ц. в Кракові, Легія — Висла у Варшаві і Туристи — Гарбарня в Лодзі. Безнадійна на око ситуація львівської Погоні поправилася остільки, що обі програні нею стрічі з Вартою уневажнено тому, бо їх вели не назначені судді, але судді місцеві. Зачувати, що Погонь і Варта з уваги на це рішення заключили між собою пакт, по якому ні Погонь не поїде до Познаня ні Варта до Львова. Таким чином обом клюбам признано би вальковери і 2 пункти без гри. А що решта противників Погоні — це в більшости слабші клюби, то можна думати, що Погонь видобудеться з небезпечної ситуації і вратує свою позицію в Лізі, чого не можна сказати про Чорних, яким лишилися на кінець самі сильні противники, з якими львівська дружина мусить до того змагатися на їхже власних грищах. З загрожених спадком дружин вирятувалася покищо варшавська Полонія, яка минулої неділі побила шлеську дружину Руху 3:2 (2:1) і має вже 18 пунктів. Найбільше загрожені тепер отсі дружини: Погонь, Туристи, І. Ф. Ц., Рух і Чорні.

Новий спортовий майдан у Львові.

Львівський німецький спортовий клюб „Віс" святкує в неділю 13. ц. м. отворення власного майдану (грища) на Погулянці (Филипівка). Майдан цей збудовано завдяки великій жертвенности і гідній наслідування праці невеличкої німецької кольонії у Львові, що в цілости оподаткувалася на отсю гарну ціль, при чому молодше покоління вело від кількох літ і нелегку фізичну роботу біля упорядкування й очищення свого грища. Чи не гарний приклад для нашої молоді? Програма свята така: богослуження з проповідю, повитання гостей, промови репрезентантів властей і товариств, ґімнастичні пописи і змагання в копаний мяч між дружинами: Б. Б. С. Ф. (Біліц) — Віс (Львів). Початок свята в год. 9·30 передполуднем. Вечером відіграє німецька амат.-театральна дружина „Frohsinn" в органовій салі евангелицької школи комедію в 3 актах Раймана і Шварца п. з. „Король копаного мяча" (Der Fussballkönig"). Початок вистави в 5 год. попол.

Дужання в спортовім цирку.

В середу (21-ий день змагань) не дала висліду 20-хв. дужання Петровича зі Стіборов і мурина Сікі з Каршом. Сильний Бено у 23. хв. поклав Віллінґа. Пошоф у 24. хв. поклав після гарної боротьби Щербінського. Голяндець Аренс у 4-ій хв. поклав Шнайдера. Після вичеркнення Шварцбауера, Брікнера, Штоля, Горвачка, Бахратія, Ґрінберґа і Бек Самсона прийшла вчора черга і на старого Шнайдера, бо й він стратив усі шанси дійти до фіналу.

Нині, в пятницю, великою сензацією буде рішаюча боротьба Богатирова з Пошофом, позатим змагаються: Аренс-Бено, Кемпфер-Петрович, Сікі-Карш (ріш.) і Штекер-Щербінський.

Всячина.

Старовинне славянське селище під Харковом.

Будуючи новий шлях біля Карачівки недалеко Харкова робітники відкрили останки старовинної глиняної посуди, амфороподібні глечики, а далі найдено ціле праславянське селище. Цим відкриттям зацікавився Археольоґічний Інститут і вислав туди ґеольоґа і археольоґа Федоровського.

Цей професор утворив окрему експедицію, яка ствердила, що в тому місці містилося старовинне славянське селище в XI. і XII. віці.

Досі найдено три землянки, в яких жили славяни. В землянках збереглося багато глечиків, попіл, кістки і домашнє приладдя з цікавими орнаментами та веретена, точила, жорна і кремінь. В одній землянці найдено ножі, серпи, стріли, скляні обручки, намисто і окладинки для сагайдаків і рештки ячменю, та лушпину з оріхів. Археольоґи здогадуються, що в тім місці було місто Донець, про яке згадує „Слово о полку Ігоревім", що в тім місті скрився Ігор, втікаючи з польського полону. Тільки напади татар зруйнували це місто і змінили цілу околицю в пустиню, що звалась потім дикими степами. Радянська преса закликає українські компетентні чинники асиґнувати відповідну суму грошей на ведення дальших розкопок біля Харкова.

Дописи.

ПЕРЕМИШЛЯНИ. (Шовініст в сутанні). У нас зайшла така подія: На засіданні управи приватної польської ґімназії ім. королевої Ядвіґи в Перемишлянах римо-кат. канонік і катехит ґімназії Космідер у дискусії над обниженням бюджету товариства заявив, що слід викинути з ґімназії науку української мови, бо, мовляв, цеї мови ученикам не треба. При тому він заявив, що вони „хіба з пастухами цею мовою можуть говорити". Варто би знати, чи ця подія відома вищій владі, чи вона уважає повищий виказ о. каноніка за гідний священика й катехита і як вона задумує на це зареаґувати та яку сатисфакцію дати українському населенню повіту взагалі, а батькам українських дітей, що ходять до цеї ґімназії, зокрема. Від себе пятнуємо цей надиханий сліпим шовінізмом виказ о. Космідера, що виявив його культуру й нетерпимість супроти нашого народу в цілій наготі. Батьки.

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця. 11.X. година 7·30 веч. Виступ Даві Дарлінг, маленької дитинитанечниці.

Субота, 12.X. год. 3·30 попол. Виступ Даві Дарлінг.

Субота, 12.X. год. 7·30 веч. „Сила Призначення", опера Верді.

Неділя, 13. X. год. 2·30 попол. „Великий крам", вистава театру „Премієр".

Неділя, 13. X. год. 7·30 веч. „Великий крам" Бернарда Шова.

Малий Міський Театр:

Пятниця, 11.X. год. 7·30 вечором „Процес Мері Даген".

Субота 12.X. год. 7·30 вечером „Процес Мері Даген".

Неділя 13. X. год. 3·30 „Видно поїзд".

Неділя 13. X. год. 7·30 веч. „Процес Мері Даген".

Кіна.

Апольо: Безсмертне кохання (Колен Мур).

Касіно: „Володарка кохання" (Ґрета Ґарбо).

Кольосей: Біла пустиня. Кельнер міністром (Чарлі Чаплін). Джім буде віртуозом.

Лев: „Вязень острова св. Олени" (Останнє Наполеонове кохання).

Люна: Невільники моря.

Марусенька: Дівчина із Сінґапуру. Чарлі по шлюбі (Чарлі Чаплін).

Оаза: „Право молодости".

Палас: Княжна Маша.

Пан: „Анна Кареніна".

Пасаж: Володар скельної долини (Том Мікс). Американська комедія та Ґомонів тиждень.

Стилеве: Жінка без назвища. Доповнення програми.

Фатаморгана: Адютант (Мозжухін).

Химера: „Шампан" (Джек Тревор).

Утіха: Цвітка золотого Заходу.

Спортовий цирк.

Міжнародні змагання в дужанні в цирку при вул. Копеника ч. 33. Початок щодня год. 8·30 веч.

Програма радіо.

Субота 12-го

Варшава (1411,7) 20·00 Легка музика.

Краків (312,8). 19·50 Сиґнали з обсерваторії астрономічної.

Познань (334,8) 20·30 Легка музика.

Лайпціґ (259). 18·30 Камеральний концерт.

Братислава. (279) 19·05 Моцарт і Бем.

Талін (296) 19·15 Танкова музика.

Брно (341,7) 20·15 Шлеські пісні.

Льондон (356,3) 19·30 Популярний концерт.

Штутгарт (360) 20·00 „Легка кавалерія" Суппого.

Гамбурґ (372). 20·00 „Гарна Олена" Офенбаха.

Франкфурт (390) 18·50 Виклад „Порнографія".

Берн (403) 19·30 Народній вечір.

Берлін (418) 20·00 Радіокабарет.

Стокгольм (436). 20·15 Фортепяновий реситаль.

Рим (441). 21·00 Ґріґа сонати.

Прага (487) 21·00 Концерт з Берна.

Брюссель (509) 19·30 Ґрамофонові плити.

Відень (516,3). 17·40 Концерт солістів.

Рига (525). 20·15 Легкий концерт.

Будапешт (550). 20·15 Концерт королівської опери.

Москва (825) 20·00 Концерт консерваторії.

Ленінград (1000) 19·00 Гумор літературно-музичний.

Харків (1304). 16·30 Музика для дітей.

Париж (1725) 21·15 Танкова музика.

Неділя 13-го.

Варшава (1411,7). 22·00 Враження з Люрду.

Краків (312,8). 20·30 Трансм. з Познаня.

Познань (334,8). 20·30 Вечірний концерт.

Катовиці (408,7). 16·00 Популярний концерт.

Лайпціґ (259) 21·15 Пісні Ришарда Штравса.

Братислава (279) 21·15 Танкова музика.

Талін (296) 20·15 Військова музика.

Льондон (356,3). 22·15 Військова музика.

Штутгарт (360) 16·30 Концерт з Франкфурту.

Франкфурт (390). 16·30 Концерт радіооркестри.

Берн (403) 20·00 „Травіята" Верді.

Берлін (418). 20·15 „Марієтта" Штравса.

Стокгольм (436) 20·15 Бравс і Моцарт (орхестра.)

Лянгенберг (473) 16·30 Концерт з Франкфурту.

Прага (487). 21·09 Концерт орхестри.

Брюссель (509) 19·00 Концерт для дітей.

Відень (516,3). 11·00 Віденська орхестра симфонічна.

Будапешт (550). 18·30 Бравс: „Увертура".

Москва (825). 15·00 Легкий концерт.

Ковно (1935) 20·35 Концерт військовий.

Харків (1304) 17·30 Народній концерт.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.